

DEBBIE LASER

NAMASTE
voor
WAPPUM

Ontwerp omslag: Laurens van den Broek
Ontwerp binnenwerk: Palmslag, Groningen

© 2021 Uitgeverij Palmslag | Debbie Lager

www.palmslag.nl
info@palmslag.nl

Alle rechten voorbehouden. Niets uit dit boek mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, internet, fotokopie, microfilm of op welke andere (digitale) wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

No part of this book may be reproduced in any form by print, internet, photoprint, microfilm or any other (digital) means without written permission from the publisher.

ISBN 9789493245136
NUR 301

Hest boast?! Moak din een omweg

Voor kleine zus, mijn grootste fan

uncle Rowbear (1950-2020)

Het Leefbaarheidsfonds

De glanzende rood-witte Arriva-trein richting Delfzijl trekt door het ingetogen grijsblauwe decor van het Hoogeland. Twintig minuten geleden stapte Tineke Agterberg op station Groningen in. Ze moest zich haasten, want de aansluiting met de trein vanuit Utrecht was krap. Met een plunjezak over haar schouder gegooid rende ze zo goed en zo kwaad als het kon in haar lange overgooier van perron 2b naar 4a. Na het in- en uitchecken bij de verschillende vervoersbedrijven plofte ze hijgend neer in een vierzits van de nagenoeg lege trein, die een paar minuten na vertrek alweer stilhield bij Groningen Noord, waar een groepje scholieren en twee vrouwen met volgeladen boodschappentassen instapten, en daarna de stad verliet om de dorpen Lutjesum en Akwerd aan te doen.

Bij elke meter die de trein zich verder van de stad verwijderd worden de vergezichten groter, de sloten rechter en strekken de velden en akkers zich verder uit. En de onrustige ogen van de stedeling, alsmaar op zoek naar meer en beter, maken plaats voor een blik waaruit terughoudendheid spreekt. Als je niet uit het Noorden komt zou je denken dat daar een zekere bescheidenheid achter schuilt, maar het is eerder de behoefte aan het voorspelbare. Gewoon het leven rustig laten voortkabbelen zonder noemenswaardige verstoringen.

Het is 27 februari 2015, tien over half vier en de schemering valt. De kop-hals-rompboerderijen staan zwijgend te midden van het omgeploegde bouwland dat is doordrongen van de

vrieskou. De trein mindert vaart. Uit de speakers klinkt een kordate vrouwenstem: ‘Het volgende station is Wappum, station Wappum.’ Onder luid gepiep gaan de deuren open.

Tineke schrikt op, met de mouw van haar lapjesjas veegt ze de wasem van het beslagen raam en kijkt naar buiten. De jonge vrouw die net de trein uitstapte wordt opgewacht door een vrouw die haar begroet met een knuffel. Hopelijk wordt ze hier straks ook zo warm onthaald door de dorpelingen, als alles doorgaat. Maar eerst door naar Delfzijl. Ze drukt haar gezicht tegen het raam. Haar blonde, grijzende krullen plakken tegen de ruit. Achter het perron loopt een straat in een rechte lijn naar het dorp dat verscholen gaat in flarden van nevel.

De deuren sluiten en de trein trekt weer op. Tineke schuift de sluiting van haar plunjezak naar beneden en trekt het koord open om haar thermoskan te pakken. Ze schenkt het laatste restje van de chai in en neemt een slok. De warmte van de thee is al een paar uur geleden verloren gegaan. Ze zet het kopje op het tafeltje, klemt de fles tussen haar benen en haalt vervolgens haar documentenmap met de subsidieaanvraag uit de plunjezak.

Een halfjaar geleden werd ze vijftig. Het was alsof vanaf die dag alles op zijn plaats begon te vallen en zich aandiende zonder dat ze daar enige moeite voor hoefde te doen. Bij het zien van een nieuwsitem over de aardbevingen in Groningen werd ze overvallen door wat ze ervoer als een diep gevoel van eenheidsbeleving. Haar hart vulde zich met liefde en compassie voor de mensen en voor alle levende wezens die ze zag lijden onder de exploitatie van de aarde. Ze voelde dat ze daar moest zijn om de mensen te helpen. Niet met geld of met hun strijd tegen het grootkapitaal van de NAM, maar door hen te begeleiden naar innerlijke verlichting. Door hen hoop te geven en de positieve energie weer te laten stromen.

En alsof het universum het had aangevoeld kwam de subsidie voor welzijnsprojecten in Noordoost-Groningen op haar pad en zag ze kans haar langgekoesterde wens voor een eigen yoga- en healingcentrum in vervulling te laten gaan.

De remmen van de trein piepen en kraken terwijl hij tot stilstand komt op het station van Delfzijl. Tineke slaat haar gehaakte sjaal om zich heen, stopt de thermoskan en de map weer in haar plunjezak en trekt haar zelfgebreide wanten aan.

De ijzige wind laat haar rok opwaaien wanneer ze de trein uitstapt, maar niemand die het ziet. Het groepje scholieren rent uitgelaten naar hun fietsen.

Ze loopt om het oude stationsgebouw heen en komt terecht op een parkeerplaats. Recht voor zich ziet ze op een paar honderd meter afstand een dijk waarachter een vreemd ogend gebouw opdoemt. De wind brengt een zilte lucht met zich mee.

Aan haar rechterkant ligt het stationsplein, op een van de bankjes zit een man die een blik bier drinkt. Het is onheilspellend stil, ze kan geen positieve vibraties detecteren, alsof de bevingen mensen hier angstig in hun schulp hebben laten kruipen.

Het loket van het Leefbaarheidsfonds zou vlak bij het station moeten zijn. Tineke steekt de weg over die langs het plein loopt. Bij het begin van de straat staat een informatiebord, maar door de bevroren condens achter het glas is de kaart niet te lezen.

Aan de andere kant van de straat loopt een man met opgetrokken schouders en de handen in zijn zakken richting het station. 'Meneer, meneer,' roept Tineke van de andere kant van de weg met haar liederlijke stem. 'Mag ik u wat vragen?'

De man kijkt op en knikt ongeduldig.

‘Ik ben op zoek naar het loket van het Leefbaarheidsfonds, kunt u mij de weg wijzen?’ vraagt ze hem terwijl ze de straat oversteekt.

Hij haalt zijn schouders op om te laten weten dat hij geen idee heeft, mompelt wat en loopt gauw verder.

‘Bedankt!’ roept ze hem na. Dan zucht ze en kijkt om zich heen. Een plastic zak van de Wibra dwarrelt over de stoep. Zo snel ze kan rent ze achter de zak aan verder de straat in. Een meter of vijftig verder weet ze hem te pakken te krijgen en haalt hem onder haar bergschoen vandaan. Dan ziet ze rechts van haar de dependance van het Provinciehuis, waarin het loket van het Leefbaarheidsfonds gevestigd is.

Recht tegenover de hoofdingang ligt de receptie. De vrouw achter de balie kijkt verstoord op als Tineke haar groet. Ze buigt de microfoon van haar headset voor haar mond weg. ‘U hebt een afspraak?’ Er klinkt achterdocht in haar stem, alsof ze bang is dat de vrouw die ze voor zich heeft deze plek aanziet voor het plaatselijke Leger des Heils.

‘Ik kom voor Klaas Niemendal, van het Leefbaarheidsfonds.’ Tineke glimlacht naar de receptioniste.

‘Ik geef het door, u mag plaatsnemen in de wachtruimte,’ antwoordt de receptioniste zakelijk.

‘Heel fijn, bedankt. En wordt hier ook plastic gerecycled?’ Tineke legt de plastic zak op de balie.

Vol afschuw kijkt de receptioniste naar de verfromfaaide zak. ‘In de wachtkamer staat een prullenbak mevrouw.’ Ze schuift de microfoon weer voor haar mond en kijkt aandachtig naar haar beeldscherm.

Het is warm in de wachtkamer. Tineke trekt haar lapjesjas uit en legt hem over de stoel naast zich neer. Uit haar tas pakt ze haar thermoskan, die ze met heet water vult bij de koffieautomaat. ‘Hèhè,’ zucht ze terwijl ze de thermoskan omhooghoudt

bij wijze van proost. ‘Heerlijk zeg, na zo’n lange reis.’

De drie andere wachtenden draaien hun hoofd naar haar toe.

‘Een reis van drie uur, twee keer overstappen, poeh. En nu ben ik helemaal aan het einde van de wereld. Delfzijl,’ zegt ze terwijl ze om zich heen kijkt alsof ze een daverend applaus verwacht voor de beproeving die ze doorstaan heeft.

De deur naast de koffieautomaat gaat open. Een kalende man met een flanellen overhemd kijkt om zich heen. ‘Mevrouw Agterberg,’ zegt hij binnensmonds.

Tineke veert op. ‘Ja, dat ben ik! Even mijn spullen bij elkaar pakken hoor. Echt fijn om hier dan eindelijk te zijn, het voelt goed.’

De vrouw die zich in de hoek van de wachtruimte schuilhoudt achter een palm grinnikt.

De man steekt zijn hand uit: ‘Klaas Niemendal, senior adviseur van het Leefbaarheidsfonds.’

‘Beste Klaas, wat fijn jou te ontmoeten.’

Klaas Niemendal sluit de deur en gebaart dat ze plaats kan nemen op de grasgroene stoel die aan de andere kant van het witte hoogglans bureau staat. Hij lijkt niet thuis te horen in het gelikte interieur waar een hip designbureau ongetwijfeld veel geld voor heeft ontvangen.

Tineke hangt haar jas over de leuning en ploft neer terwijl Klaas zijn neus ophaalt en met zijn wijsvinger over het scherm van zijn tablet heen en weer veegt. Naast hem staat een koffiemok met de opdruk *Leefbaar & Levendig*.

‘Het was me toch een tocht, maar dat heb ik er natuurlijk allemaal voor over hoor.’

Klaas schraapt zijn keel en kijkt op van zijn tablet. ‘U bent hier in het kader van de laatste fase van de besluitvormingsprocedure aangaande uw subsidieaanvraag voor een yoga- en he-aalingcentrum.’

Voordat hij aan zijn volgende zin kan beginnen onderbreekt Tineke hem: ‘Je spreekt het uit als hieling, zoals de hiel van je voet, dat staat voor genezing van het mentale lichaam.’

Zonder haar intermezzo op te merken praat hij verder: ‘Ik zal met u nog een assessment houden, aangezien mijn aandachtsgebied Noordoost-Groningen is. De heer Peeters van de provincie kan elk moment binnenkomen, hij zal hier zijn voor het formele besluit. En we wachten ook nog op de heer Takens, de verhuurder van het pand dat in Wappum beschikbaar komt.’

Tineke knikt begripvol.

‘Dan begin ik alvast met het assessment. Ja, een opvallendheid in uw cv om het zo maar te zeggen. U was een paar maanden betrokken bij een moestuinproject van de voedselbank in Bilthoven en daar heeft u ook bij de natuurwinkel gewerkt en ook bij verschillende yogascholen in de omgeving,’ somt hij monotoon op terwijl hij naar het scherm van zijn tablet kijkt. Dan lijkt hij ineens de draad kwijt te zijn en is even stil. ‘O ja, kunt u mij wat meer vertellen over het moestuinproject? Hoe heeft u het daar aangepakt met de bewoners bijvoorbeeld?’

‘Nou kijk, Klaas.’ Tineke vouwt haar armen voor haar borst. ‘Er is een groep mensen in de maatschappij die niet zo weerbaar is, zij redden het niet op eigen kracht. Ze leven vaak in armoede, er wordt op hen neergekeken. Ik ga dan zij aan zij met ze staan.’ Ze buigt naar voren en legt haar handen op het bureau. ‘Zij mogen er ook zijn,’ zegt ze vastberaden. ‘Door samen met hen een moestuin op te zetten heb ik ze weer in hun kracht gezet. Dat was een heel succesvol project, zo succesvol dat ik mijzelf daarin overbodig heb gemaakt.’

Klaas Niemendal lijkt zich weer te herinneren wat zijn initiële vraag was en recht zijn rug. ‘Vandaar dat dat maar een paar maanden was. Dat, ja, maakt u wel onbaatzuchtig. En kunt u mij nog vertellen wat dat *hieling* precies inhoudt? U hebt daar opleidingen in gedaan, maar wat kunt u daarmee voor de bewoners betekenen?’

‘Met healing richt je je op het positieve, het licht, op wat er mogelijk is. Doktoren bestrijden alleen maar symptomen, je krijgt een pilletje en voelt je misschien weer even beter, maar de kern van het probleem wordt daarmee niet aangepakt. De Groningers zijn bang, voelen zich niet serieus genomen en niet gesteund. Door de kunstprojecten en de groeisessies zullen ze vanuit zichzelf weer positieve gevoelens, zoals zelfvertrouwen, kunnen ervaren. En daar hebben de Groningers behoefte aan zoals u kunt lezen in mijn subsidieaanvraag. Dat blijkt ook uit onderzoek van professor Wieringa van de Rijksuniversiteit Groningen. Hij heeft het ook over een transitie naar positieve gezondheid en...’

Zonder dat er geklopt wordt zwaait de deur open. Een oudere man op leren tuinklompen staat in de deuropening. Met een ‘hier moest ik zijn’ onderbreekt hij het betoog van Tineke. Hij ritst zijn jas open en neemt naast Tineke plaats zonder zich aan haar of aan Klaas Niemendal voor te stellen.

Klaas Niemendal kijkt verschrikt. ‘U moet de heer Takens zijn,’ constateert hij.

‘Ja.’ Takens spreidt zijn benen en laat zijn armen rusten op de leuning van de stoel.

Wanneer Klaas Niemendal opstaat om Takens de hand te schudden en Tineke zich richting Takens draait om hem te begroeten, gaat de telefoon van Klaas Niemendal over. Hij pakt het toestel uit de houder, zichtbaar opgelucht om verlost te worden van de ongemakkelijke situatie. ‘Ja, dankjewel, stuur hem maar door.’

Als een frisse wervelwind komt Paul Peeters, een charmante man van achter in de veertig, het kantoor van Klaas Niemendal binnenlopen en neemt nadat hij Tineke en Takens amicaal de hand heeft geschud op natuurlijke wijze de leiding over. Hij pakt een stoel en positioneert zich naast Klaas, die plaatsmaakt voor zijn meerdere door wat naar achteren te schuiven met zijn stoel.

Paul Peeters slaat zijn benen over elkaar, waardoor zijn ranke enkels boven zijn leren veterschoenen zichtbaar worden. ‘Mevrouw Agterberg, u komt dus helemaal uit het Westen. U realiseert zich wel dat u naar deze gemeente zal moeten verhuizen om in aanmerking te komen voor de subsidie?’ Hij kijkt er bedenkelijk bij, alsof hij het zich niet kan voorstellen er zelf ooit te gaan wonen.

‘Maar natuurlijk,’ reageert Tineke uitgelaten. ‘Dat realiseer ik mij ten volle. Deze mensen hebben perspectief nodig en dan maakt het mij niet uit of dat in Groningen of Zeeland is.’

Takens schraapt zijn keel. ‘Mooi, dan kan het contract geregeld worden.’

‘Wij zullen dat verder met u afhandelen als het zover is,’ reageert Paul Peeters sussend. Dan richt hij zich weer tot Tineke: ‘Dat het dan maar een vruchtbare samenwerking mag worden, mevrouw Agterberg.’

Verbaasd kijkt ze Paul Peeters aan. Gaat het nou echt zo makkelijk, vraagt ze zichzelf af. Na al die vruchteloze pogingen, het onbegrip?

Het begon al in haar jeugd. Ze groeide op in Bilthoven met haar vader, moeder en drie oudere broers. Ze was een nakomertje. Haar broers hielpen haar met haar huiswerk, ruzies waren er nauwelijks. Maar als er vriendinnetjes kwamen spelen en ze van haar ouders haar poppen moest delen, kon de vlam wel eens in de pan slaan. Het waren haar poppen en zij wist wat het beste voor hen was. Ook op de middelbare school werd ze niet begrepen. Leerkrachten braken haar ellenlange spreekbeurten over feminisme af om het woord aan haar klasgenoten te geven, die in haar ogen met nietszeggende onderwerpen de tijd verkwisten.

De workshop in chakrabuikdansen die ze later voor de studievereniging van theaterwetenschappen organiseerde staat waarschijnlijk in het geheugen van veel van haar medestuden-

ten gegrift. De geschilderde yoni's op haar buik lieten hen over de vloer kronkelen van het lachen. Weer werd ze niet begrepen. Maar daar kwam verandering in toen ze op een dag per toeval langs de Drift in Utrecht liep, waar net een spiritueel centrum geopend was. Na twee jaar stopte ze met haar studie, verbleef daarna een jaar in een Indiase ashram, volgde verschillende yoga- en healingcursussen en gaf lessen bij allerlei scholen en centra.

'Daar heb ik alle vertrouwen in,' stamelt Tineke.

Paul Peeters kijkt op zijn horloge. 'Klaas, ik heb zo nog een bilaatje, maar jij handelt het verder af hè. Ben ik over halfuurtje terug voor de paperassen.' Hij geeft Klaas een schouderklop. 'Klaas is onze man in het veld, hij zal uw contactpersoon zijn.' Hij knoopt zijn jasje dicht, pakt zijn aktetas en is net zo snel weer vertrokken als hij gekomen is.

Klaas Niemendal pakt zijn tablet er weer bij en scrolt door zijn agenda.

Tineke kijkt Takens aan. 'Ik ben eigenlijk nog wel benieuwd naar het dorp, naar Wappum. Wat is dat nou voor dorp?'

Takens lijkt niet happig om te reageren.

'Ik zal u wat meer informatie verschaffen,' reageert Klaas Niemendal gepasseerd. 'Wappum heeft dus duizend inwoners, er is sprake van zogenaamde bevolkingskrimp en in de afgelopen paar jaar hebben de twee scholen zich moeten samenvoegen tot een samenwerkingschool en hebben meerdere bedrijven de deuren moeten sluiten. Op dit moment is er nog een supermarkt, Smit's Super, van de heer Smit, maar het zal jammer genoeg niet lang meer duren voordat hij failliet gaat, zo hebben wij begrepen van de heer Takens.'

Takens knikt.

'Ach, wat treurig voor deze meneer. Het klinkt alsof een voormalige supermarkt wel voldoende ruimte biedt voor mijn plannen, maar ik zou het toch wel graag zelf willen zien om de sfeer te kunnen proeven.'

‘Dat is mogelijk, de supermarkt is nog open. U kunt daar op eigen gelegenheid naartoe. Daarbij wil ik u dan wel graag dringend verzoeken om niet kenbaar te maken dat u de nieuwe huurder wordt. Daar is meneer Smit niet van op de hoogte.’

‘Goed, dat begrijp ik Klaas. Wat ik nog niet helemaal begrijp is of ik dan ook een woning krijg toegekend in Wappum, of moet ik daar zelf naar op zoek?’

Klaas Niemendal kijkt Takens vragend aan.

‘Komt allemaal gereed.’ Het is een man van weinig woorden. Na wat doorvragen blijkt dat Takens nog wat onderhoudswerkzaamheden moet doen en er nog een fatsoenlijke badkamer in moet zetten. Het kan nog een paar maanden duren voordat alles geregeld is. Het maakt Tineke niet uit, ze heeft geen haast. Het universum heeft haar nu hier gebracht en zal haar niet zomaar laten vallen.

‘Smit moet er voor mei uit zijn, hij loopt al een paar maanden achter met de huur dan en dan kan ik aan de slag,’ deelt Takens zonder veel medeleven voor zijn huidige huurder mee.

‘Ach, die arme man,’ reageert Tineke meewarig. ‘Heeft meneer Smit nog een voornaam?’

‘Bertus,’ antwoordt Takens.

‘Bertus,’ herhaalt ze. ‘Nou, wat een sympathieke naam zeg.’

Als Tineke een uur later weer buiten staat is het donker geworden. De wind is gaan liggen. Aan de hemel staat de wassende maan, die staat voor het pakken van kansen, voor het naar je toe trekken van mogelijkheden. En dat is precies wat er net is gebeurd. Ze hoefde er niet eens moeite voor te doen. Ze glimlacht en maakt een kleine sprong van geluk. ‘Bedankt mooie maan!’ roept ze vrolijk door de lege straat.

Neuriënd loopt ze weer naar het station.

Kwast

De straten van Wappum liggen er verlaten bij. De gladde kinderkopjes schitteren in het maanlicht en de lucht is gevuld met de geur van houtkachels. Achter de ramen van Hoofdstraat 1a/b, twee voormalige woningen die in 1973 door het echtpaar Slager werden samengevoegd tot een bedrijfspand waar ze hun kruidenierszaak in vestigden, schijnt fel tl-licht. Een van de lampen flinkt heftig alsof hij een noodkreet uitzendt.

In hetzelfde jaar waarin de Slagers hun zaak openden zag Bertus Smit op maandag 22 januari om vijf over vijf 's ochtends in het Hoogeland Ziekenhuis het levenslicht. Het was de dag waarop het *Nieuwsblad van het Noorden* kopte dat 'de winter hier nog zonder lef' was, in tegenstelling tot de -24 graden die op dat moment in Moskou gemeten werd.

Bertus trekt de deur van de hoofdingang naar zich toe, draait hem van binnen op slot en steekt de sleutelbos in de zak van zijn broek. Het is tien minuten voor sluitingstijd, maar in het afgelopen uur zijn er geen klanten meer geweest. Hij draait zich om en kijkt vanonder zijn donkere, borstelige wenkbrauwen de winkel in. De houten kratten naast de kassa die hij 's ochtends met flessen Hooghoudt-citroenlimonadesiroop heeft gevuld – de dagaanbieding – zijn nog vol. Twee jaar geleden waren de flessen niet aan te slepen en was IJsvereniging Wappum nog een grootafnemer. Geen koek-en-zopie maar hete kwast hield de Wappumer warm. Kennelijk koopt men die nu ook al bij de Aldi in het naburige Akwerd.

Hij sluit zijn ogen en probeert zich het geluid van bedrijvigheid voor de geest te halen. Volle winkelwagentjes die over de tegelvloer worden voortgeduwd, het piepen van de scanner en geroezemoes tussen de schappen. Langzamerhand zijn de geluiden vertrokken en vullen nu elders de gangpaden.

Langs het groenteschap met paprika's met doorligplekken loopt Bertus met trage tred naar het magazijn achter in de winkel, dat ook dienst doet als kantoor en kantine. Met zijn grove handen duwt hij de klapdeuren open. Henk zit met een kop koffie aan het formicatafeltje en bladert door de *Autovisie*. Voor op zijn kale hoofd, ooit getooid door een stevige bos blond haar, is de afdruk van de neusbrug van zijn leesbril zichtbaar.

Bertus schenkt bij het keukenblok een kop koffie in en schuift bij Henk aan. Ze zwijgen. Het is werken in reservetijd. Nog nooit was zo weinig doen zo vermoeiend. De hulpkrachten, de vakkenvullers, de jongens uit het dorp, het werden er steeds minder. En nu zijn ze samen over. Twintig jaar samen de boel bestierd en nu twee veertigers zonder perspectief.

Het is nog niet gezegd. Het hangt tussen hen in als een rookgordijn. Het elkaar ontlopen is uitgegroeid tot een uitgekende choreografie. Zit Bertus bij de kassa, dan vult Henk de schappen achter in de winkel. Laadt Henk de rolcontainers uit in het magazijn, dan wast Bertus de ramen aan de straatkant. En zo dansen ze al een paar maanden om elkaar heen.

Zo was het niet. Bertus was het gezette enigszins verlegen jongetje, op sleeptouw genomen door de atletische Henk Vos die niet bang was om wat schrammen op te lopen. Wappum was hun speelveld, waar in de sloten hordes waren die overbrugd moesten worden om niet opgegeten te worden door de kikkers, die in hun fantasie doorgingen voor alligators, en waar het een sport was om zonder geëlektrocuteerd te worden

met een metalen haak een parcours langs de bedrading om de weilanden af te leggen.

Bertus maakte de mavo af, Henk stopte ermee en werd achternagezeten door leerplichtambtenaren. De rollen draaiden om. Toen Bertus de winkel van de Slagers overnam, nam hij Henk op sleeptouw.

Bertus klemt zijn handen om zijn mok en schraapt zijn keel. ‘Was weer rustig hè, weinig klanten.’

‘Takens was er nog. En vrouw Schut. Ze vroeg of de diepvrieskroketten van het huismerk nog weer terugkomen,’ reageert hij afwezig terwijl hij verlekkerd naar een foto van de nieuwe BMW 2-serie cabriolet kijkt.

‘Wat moest Takens hier?’ reageert Bertus geagiteerd.

Henk kijkt verbaasd op. ‘Nou, eh, hij moest je spreken. Hij zei niet waarover. Jij zat op de plee, wou je niet storen.’

Die kwam natuurlijk vissen of hij zijn faillissement al heeft aangevraagd. Bertus voelt zijn keel droog worden, hij zoekt naar woorden. ‘Je hebt ook wel gezien dat het niet goed gaat met Smit’s. Die Aldi nekt ons, Henk.’ Het lukt hem niet om zijn emoties in bedwang te houden, hij had het zakelijk willen meedelen. ‘Iedereen pakt de auto maar en laadt de achterbak vol in Akwerd. Ik loop twee maanden achter met de huur,’ klinkt het wanhopig. ‘En Takens wil het contract laten ontbinden.’

Het is eruit.

‘Verdomme.’ Met stomheid geslagen slaat Henk de *Autovisie* dicht.

‘Het wordt niet weer zoals het was, Henk. Gaat gewoon niet gebeuren. Ik vraag binnenkort het faillissement aan en hou de eer aan mezelf. Voor de zomer is het klaar.’

Nu het gezegd is klinkt het wel heel dichtbij. Alie weet het nog niet eens, al zal ze het heus wel vermoeden, daar heeft ze

een neus voor. Het voelt alsof er zich een koude leegte in zijn binnenste verspreidt die alles wat er daarvoor huisde vernietigt. Een periode die is afgesloten en waar je, ondanks dat je aan de deur blijft rammelen en er tegenaan blijft schoppen, geen toegang meer tot hebt. Als je je oor tegen de deur legt kan je horen dat zich daarachter wat plaatsvindt, maar wat precies blijft onduidelijk.

Henk kijkt Bertus wanhopig aan. ‘Ina Wubbolt zei dat ze een beweging op gang gaat brengen, zodat de Wappumers weer lokaal gaan kopen... En dan meer producten van de boeren hier in de winkel.’

Alsof ze de messias is. Mooi de producten van haar eigen boerderij bij hem naar binnen fietsen, wat een opportunist. ‘Die laten we er mooi buiten Henk. Zelf een van de eersten die met haar Panda naar de concurrent ging.’ Bertus verheft zijn stem: ‘En dan hier alleen nog komen voor de poffert. Daar leef ik niet van!’ Hij slaat met zijn vuist op tafel, waardoor de koffie over de rand van zijn beker klotst.

‘En maandag dan, Bertus? Als Ina hier is en ze van NoordTV komen? Wat ga je zeggen dan?’ vraagt hij beteuterd.

Verdomme, helemaal vergeten. ‘Nou, dan weet ik het goed gemaakt. Wij blijven mooi binnen en Ina blijft met haar actie en die cameraploeg mooi buiten. Ik ga mezelf toch niet in de uitverkoop laten zetten door een troela die de boel hier denkt te redden met een koffiehoeke en haar zelfgebakken appeltaart.’

Henk haalt zijn schouders op en staat op. ‘Ik haal nog even de dweil erdoorheen.’